

Mental sundhed i Danmark: Forekomst og omkostninger

Resumé

- Angst og depression koster årligt samfundet 13,9 mia. kr.
- Angst er med årlige omkostninger på 9,6 mia. kr. den dyreste enkeltstående lidelse/sygdom i Danmark
- Angst vurderes til at være den hyppigst forekommende lidelse
- Patienter fra 39 år behandles aktuelt i psykiatrien pga. aldersgrænse. Denne gruppe koster samfundet ca. 4,9 mia. kr. årligt
- Et behandlingsforløb i psykiatrien koster 23.000 kr. Hos en psykolog koster et typisk forløb 4.400 kr.
- For hver patient der alene behandles i psykiatrien pga. alderskriteriet, er de offentlige behandlingsomkostninger altså 5 gange så høje. Det drejer sig om knap 7.000 nye personer hvert år, der støder til den hastigt voksende gruppe. Mange fra den gruppe ville have haft stort gavn af muligheden for psykologbehandling tidligere i forløbet. Presset på psykiatrien ville derfor have været mindre

Mentale helbredsproblemer udgør den største sygdomsbyrde i samfundet, efterfulgt af kræft¹. Ca. 20 % af den voksne danske befolkning, vil i løbet af et år have symptomer, svarende til kriterierne for en psykisk lidelse. Det svarer samlet set til 700.000-800.000 danskere og dækker over en bred vifte af tilstande og lidelser, der ikke alle er behandlingskrævende.² Der er enorme samfundsmæssige omkostninger forbundet hertil. Både direkte udgifter til behandling, men også specielt de indirekte udgifter, som udgør ca. 90 %³ af de samlede omkostninger. De indirekte udgifter dækker over den tabte produktion som sygefravær, nedsat funktionsevne og førtidspension. I *'Hvidbog om mentalt helbred, sygefravær og tilbagevenden til arbejde'* (2010) opgøres de samfundsmæssige omkostninger til årligt at være 55 mia. kr. (61 mia. i 2015-priser)⁴. Sundhedsstyrelsen opgør at alene det årlige produktionstab for patienter behandlet for depression og angst er 11,7 mia. kr. Behandlingsomkostningerne hertil er 2,2 mia. kr.

De offentlige behandlingsudgifter til Psykologordningen udgjorde i 2014 0,2 mia. kr. og driftsudgifterne i psykiatrien, 6,9 mia. kr.⁵

Angst og depression er de to mest forekommende psykiske lidelser. Sundhedsstyrelsen og Psykiatrifonden vurderer at i omegnen af 350.000-400.000 voksne danskere i løbet af et år vil have symptomer, svarende til kriterierne for angst⁶ 150.000-300.000 vil have symptomer svarende til kriterierne for depression.⁷ Disse tal dækker over både let, moderat og svær angst og depression, og ikke alle tilfælde vil være behandlingskrævende. De sværeste tilfælde af angst og depression behandles typisk i psykiatrien, mens målgruppen for psykologordningens henvisningsårsag 10 og 11 er patienter med let til moderat angst og depression. Sundhedsstyrelsen vurderer at ca. en ud af fire der lever med angst har en svær grad heraf.⁸ De årlige samfundsomkostninger for patienter behandlet i psykiatrien er henholdsvis 9,6 mia. kr. for angst og 4,3 mia. kr. for depression⁹.

Mentale helbredsproblemer i Danmark

- 700.000-800.000 voksne danskere vil i løbet af et år have symptomer, svarende til kriterierne for en psykisk lidelse.
- De årlige samfundsmæssige omkostninger ved psykisk sygdom er 55 mia. kr.

Angst

- 350.000-400.000 voksne danskere vil i løbet af et år have symptomer, svarende til kriterierne for angst.
- 135.000 har været i kontakt med psykiatrien og årligt er der 17.000 nye tilfælde i psykiatrien.
 - 40-50 % i denne gruppe er for gamle til at kunne modtage behandling under psykologordningen – de årlige samfundsomkostninger hertil er 4,9 mia. kr.
- For de 135.000 patienter, er de samlede årlige samfundsomkostninger 9,6 mia. kr. Det offentlige anvendte 31,3 mio. kr. på angst under psykologordningen i 2015.

Depression

- 200.000-300.000 voksne danskere vil i løbet af et år have symptomer, svarende til kriterierne for depression
- 91.000 har været i kontakt med psykiatrien og årligt er der 10.500 nye tilfælde i psykiatrien
 - De årlige samfundsomkostninger hertil er 4,3 mia. kr.

AngstForekomst

Angst vurderes til at være den hyppigst forekommende psykiske lidelse, hvor 350.000-400.000 voksne danskere vil have symptomer svarende til kriterierne for angst.¹⁰ De sværeste tilfælde af angst behandles i psykiatrien og sundhedsstyrelsen har fundet, at forekomsten her er 135.000 for alle aldre¹¹. Der er årligt 17.000 nye tilfælde som behandles i psykiatrien. Under psykologordningen blev 10.900 patienter i 2015 behandlet.

Patienter med let til moderat angst, kan kun modtage offentlig tilskud til psykologbehandling, hvis de er i alderen 18-38 år. Halvdelen af alle patienter der har været i behandling for angst i psykiatrien, har ikke haft mulighed for offentligt tilskud pga. for høj alder. Det samme gælder årligt for to ud af fem nye angstpatienter i psykiatrien, svarende til 6.800 patienter. Det er på trods af at der for denne store befolkningsgruppe, ikke findes nogle øvrige væsentlige behandlingstilbud før psykiatrien¹².

Omkostninger

De årlige behandlingsomkostninger for angstpatienter der har været i kontakt med psykiatrien er 950 mio. kr. Halvdelen af disse behandlingsudgifter er til patienter, der pga. for høj alder, ikke har kunnet modtage tilskudsberettiget behandling hos en psykolog. Til sammenligning var de offentlige udgifter til angstbehandling under psykologordningen i 2015, 31,3 mio. kr. Behandlingsomkostningerne dækker dog kun over ca. 10 % af de samlede samfundsomkostninger. Produktionstabt står for de resterende 90 %.

Det årlige produktionstab for angstpatienter er på hele 8,6 mia. kr. Det markant største samlede produktionstab blandt store sygdomme i Danmark. Den tabte produktion er baseret på antallet af ekstra sygedage for patienter med angst og på den mangeårige tabte produktion som antallet af årlige førtidspensionsstilkendelser medfører. Sundhedsstyrelsen konkluderer at jo sværere grad lidelsen er, desto dårligere er sluttetilstanden. Ydermere anbefaler Sundhedsstyrelsen at behandlingen bør iværksættes hurtigst muligt efter lidelsens debut.¹³ Man må derfor antage, at en større del af de borgere, der modtager førtidspension eller har længerevarende fravær fra arbejdsmarkedet med angst som udløsende faktor, kunne have haft et mindre kompliceret og mindre kronificeret sygdomsforløb, såfremt deres lidelse havde været behandlet i lette og moderate stadier.

De samlede samfundsomkostninger er altså årligt 9,6 mia. kr. for angstpatienter med tilknytning til psykiatrien. Heraf er de årlige omkostninger til patienter som ikke har haft mulighed for en henvisning til psykologordningen pga. for høj alder 4,9 mia. kr.

Omkostninger til behandlingsforløb

Patienterne der behandles i psykiatrien vil for nogens vedkommende være ramt af sværere angst end patienter der behandles under psykologordningen. Udgifter til behandlingsforløb i de forskellige regi skal derfor ses i forhold til en stepped-care model, hvor intensiteten af behandlingen bør afspejle graden af lidelsen. Dvs. hvor de lette og moderate tilfælde burde behandles i psykologordningen med henblik på at reducere alvorlig sygdomsudvikling, der kræver behandling i psykiatrisk regi.

I psykiatrien er der pakkeforløb til behandling af angstpatienter¹⁴. Et sådant pakkeforløb koster det offentlige ca. 23.000 kr.¹⁵ Inkluderes udgifter til gennemsnitlige indlæggelsesdage kan udgifterne flerdobles.

Et førstegangsbesøg i psykiatrien koster det offentlige 2.169 kr. og individuel psykoterapeutisk time, 1.240 kr. Sengedagstaksten er 3.564 kr.

Et typisk behandlingsforløb for angst i psykologordningen består af 9 konsultationer. De offentlige udgifter hertil er 4.400 kr. svarende til ca. 1/5 af udgifterne i psykiatrien. I psykologordningen vil der også være udgifter for patienten på ca. 3.000 kr.

Angst behandlet i psykiatrien:	Forekomst	%	Årlige nye tilfælde	%
Alle aldre	135.158	100%	16.889	100%
39+ Ikke berettigede	66.733	49%	6.812	40%

Angst behandlet i psykiatrien: Omkostninger	Årlige behandlingsomkostninger (mio. kr.)	Årligt produktionstab (mio. kr.)	Årlige omkostninger i alt (mio. kr.)	I alt i %
Udgifter alle aldre	948,7	8.606,6	9.555,3	100%
39+ Ikke berettigede	484,4	4.399,2	4.883,6	51%

Depression

Forekomst

I løbet af et år vil ca. 150.000-300.000 voksne danskere have symptomer svarende til kriterierne for depression. De sværeste tilfælde af depression behandles i psykiatrien og Sundhedsstyrelsen har fundet, at forekomsten her er 91.000 for alle aldre¹⁶. Der er årligt 10.500 nye tilfælde som behandles i psykiatrien. Under psykologordningen blev 37.300 patienter behandlet i 2015.

Omkostninger

De årlige behandlingsomkostninger for depressionspatienter der har været i kontakt med psykiatrien er 1,2 mia. kr.

De offentlige udgifter til depressionsbehandling under psykologordningen var i 2015, 106 mio. kr. Behandlingsomkostninger er dog kun en mindre del af de samlede omkostninger.

Det årlige produktionstab for depressionspatienter er på hele 3,1 mia. kr. Den tabte produktion er baseret på antallet af ekstra sygedage for patienter med angst og på den mangeårige tabte produktion som antallet af årlige førtidspensionstilkendelser medfører.

De samlede samfundsomkostninger er årligt 4,3 mia. kr. for angstpatienter med tilknytning til psykiatrien.

Omkostninger til behandlingsforløb

Patienterne der behandles i psykiatrien vil være ramt af sværere depression end patienter der behandles under psykologordningen. Udgifter til behandlingsforløb i de forskellige regi, skal derfor ses i forhold til en stepped-care model, hvor intensiteten af behandlingen bør afspejle graden af lidelsen. Dvs. hvor de lette og moderate tilfælde burde behandles i psykologordningen med henblik på at reducere alvorlig sygdomsudvikling, der kræver behandling i psykiatrisk regi.

I psykiatrien er der pakkeforløb til behandling af depressionspatienter¹⁷. Et sådant pakkeforløb koster det offentlige 27.300 kr.¹⁸ Inkluderer udgifter til gennemsnitlige indlæggelsesdage stiger udgifterne markant.

Et typisk behandlingsforløb for depression i psykologordningen består af 9 konsultationer. De offentlige udgifter hertil er 4.400 kr. svarende til ca. 1/6 af udgifterne i psykiatrien. I psykologordningen vil der også være udgifter for patienten på ca. 3.000 kr.

Depression behandlet i psykiatrien:	Forekomst	Årlige nye tilfælde
Alle aldre	91.214	10.535

Depression behandlet i psykiatrien: Omkostninger	Behandlingsomkostninger (mio. kr.)	Produktionstab (mio. kr.)	I alt (mio. kr.)
Udgifter	1.218,1	3.105,5	4.323,6

Foretræde for Sundheds- og Ældreudvalget

¹ (Tal til psyken, 2015, Psykiatrifonden).

² (Folkesundhedsrapporten Danmark, 2007, Statens Institut for Folkesundhed) & (Tal til psyken, 2015, Psykiatrifonden).

³ (Hvidbog om mentalt helbred, sygefravær og tilbagevenden til arbejde, 2010, Det nationale forskningscenter for arbejdsmiljø).

⁴ (Mentalt helbred, sygefravær og tilbagevenden til arbejde, 2010, Det Nationale Center for Arbejdsmiljø) & (Tal til psyken, 2015, Psykiatrifonden).

⁵ (Benchmarking af psykiatrien 2014, Danske Regioner).

⁶ (Tal til psyken, 2015, Psykiatrifonden), (Referenceprogram for angstlidelser hos voksne, 2007, Sundhedsstyrelsen) & (Mental sundhed blandt voksne danskere, 2010, Sundhedsstyrelsen).

⁷ (Folkesundhedsrapporten Danmark, 2007, Statens Institut for Folkesundhed), (Tal til psykiatrien, 2015, Psykiatrifonden) & Sundhedsstyrelsen: <https://sundhedsstyrelsen.dk/da/sygdom-og-behandling/psykisk-sygdom/sygdomme/depression>.

⁸ (Referenceprogram for angstlidelser hos voksne, 2007, Sundhedsstyrelsen)

⁹ (Sygdomsbyrden i Danmark, 2015, Sundhedsstyrelsen).

¹⁰ (Tal til psyken, 2015, Psykiatrifonden), (Referenceprogram for angstlidelser hos voksne, 2007, Sundhedsstyrelsen) & (Mental sundhed blandt voksne danskere, 2010, Sundhedsstyrelsen).

¹¹ (Sygdomsbyrden i Danmark, 2015, Sundhedsstyrelsen).

¹² (Kortlægning og analyse af tilskudsordningen for psykologbehandling i praksissektoren, 2015, KORA og Implement).

¹³ (Referenceprogram for angstlidelser hos voksne, 2007, Sundhedsstyrelsen)

¹⁴ Psykiatripakker tilgængelige på sundhed.dk.

¹⁵ Baseret på DRG/DAGS-takster i den ambulante psykiatri.

¹⁶ (Sygdomsbyrden i Danmark, 2015, Sundhedsstyrelsen).

¹⁷ Psykiatripakker tilgængelige på sundhed.dk.

¹⁸ Baseret på DRG/DAGS-takster i den ambulante psykiatri.

